

Louis Hartog werd geboren op 25 mei 1912 in Dordrecht. Hij was het vijfde kind van de zes. Zijn ouders waren Selomo Hartog, een veehandelaar, en Sara Monasch. Zij trouwden op 18 december 1907 in Dordrecht. Louis had vier zussen en een broer. Bertha was zijn tweelingzus. Hij was boekhouder en vrijgezel.

Louis kwam een paar jaar voor de oorlog in contact met het gezin van Dongen, nadat hij hulp had gegeven aan Joop. Die was in het zwembad bij de Buitenwalevest ernstig gewond geraakt bij een valpartij. Sinds die tijd kwam Louis vaak bij het gezin thuis. Joop en zijn broertje Ad waren, net als Louis, lid van Scoutinggroep Christiaan de Wet.

Tijdens de oorlog dook Louis onder om te voorkomen dat hij op transport gezet werd. Adriaan van Dongen, de vader van Joop en Ad, heeft daar mede voor gezorgd. Louis heeft achtereenvolgens ondergedoken gezeten in het pand Wijnstraat 58, waar de kantoren van de aannemerij waren, en is daarna naar Sliedrecht verhuisd. Daar had de firma, die baggermolens bezat, ook een onderkomen. Sliedrecht' was uiteindelijk ook niet veilig genoeg. Met behulp van katholieke kennissen vertrok Louis Hartog naar een klooster in Brabant. Vanuit dit klooster bleef hij brieven (en pakjes met potjes honing) sturen, zoals hij ook op vorige adressen had gedaan. Hij bracht zichzelf daarmee in gevaar, want zo wisten de Duitsers hem steeds op te sporen. Ook uit Brabant moest Louis weer verdwijnen, om de Duitsers voor te blijven.

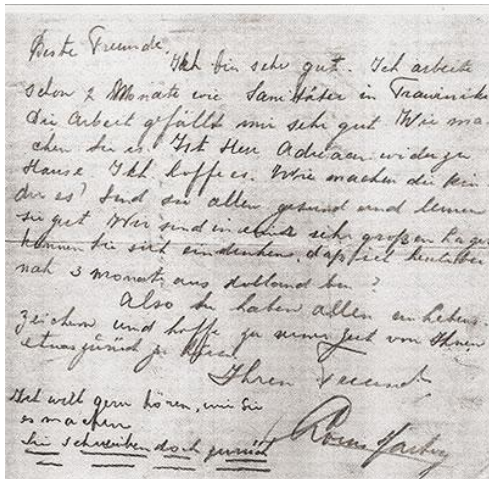

Hij kwam in Rotterdam terecht bij een zwarthandelaar. Ad van Dongen verteld na de oorlog. "Deze man vroeg Louis om adressen waar hij was geweest, zodat de zwarthandelaar die mensen kon gaan opzoeken en zeggen: "Louis logeert nu bij mij, en hij heeft geld nodig voor voedsel. Kunt u dat mij geven?" Ik weet niet of hij dat geld vervolgens in zijn zak stak.

De zwarthandelaar werd op 1 februari 1943 opgepakt voor zijn handel, en toen trof de Sicherheitsdienst bij hem thuis Louis aan. Die namen ze meteen mee. "Die zwarthandelaar verried toen – om strafvermindering te krijgen, dus om zijn hachie te redden – de adressen waar hij geld had opgehaald en zo kwam de geheime politie bij Ad van Dongen terecht. Gelukkig dacht de SD blijkbaar alleen dat Ad financiële hulp aan de joodse Louis had gegeven. Ze wisten niet dat hij Louis ook had geholpen met onderduiken. Anders had hij veel langer vastgezeten."

Louis werd meegenomen en op 8 februari overgedragen aan de Sicherheitsdienst. Op 12 februari arriveerde hij in kamp Westerbork. Hij werd op 17 maart 1943 met het derde transport naar vernietigingskamp Sobibor gebracht. De treintransporten naar Sobibór

vertrokken tussen 3 maart en 20 juli 1943 wekelijks op dinsdag vanuit Kamp Westerbork. Vrijwel alle gedeporteerden werden op de dag van aankomst direct doorgeleid naar de daar aanwezige gaskamers en vermoord. Met deze 19 treintransporten werden in totaal 34.313 Joden in de Tweede Wereldoorlog gedeporteerd van Nederland naar Sobibor gedeporteerd.

Louis is na aankomst één van de 35 geselecteerden voor werk. Hij heeft vanuit het Poolse Trawniki, een werk- en trainingskamp dat onder toezicht stond van de SS, nog een brief gestuurd. Daarin meldt hij, in het Duits, dat "het goed met hem gaat". De brief is vermoedelijk op 7 september 1943 bij de Joodse Raad in Amsterdam bezorgd en daarna doorgestuurd naar de familie van Dongen. Hieruit blijkt dat Louis in ieder geval in juni 1943 nog in leven was en vermoedelijk werkt als verpleger in Trawniki.

De overlijdensdatum die nu aangehouden wordt, 20 maart 1943, is dus niet juist. Louis is vermoedelijk ergens tussen juni en Operation Erntefest op 3 november 1943 vermoord. Op die dag werden in Trawniki nl de laatste Joodse gevangenen gefusilleerd.

Voor zijn huis aan de Oranjelaan 85 in Dordrecht werd een stolpersteine geplaatst.

Meer informatie

- [Louis Hartog \(oorlogsgravenstichting.nl\)](http://LouisHartog.oorlogsgravenstichting.nl)
- [Louis Hartog \(joodsmonument.nl\)](http://LouisHartog.joodsmonument.nl)
- [Stolpersteine Dordrecht \(stolpersteine-dordrecht.nl\)](http://StolpersteineDordrecht.stolpersteine-dordrecht.nl)
- [Stolpersteine Dordrecht \(stolpersteine-dordrecht.nl\)](http://StolpersteineDordrecht.stolpersteine-dordrecht.nl)
- [Sobibortransporten - Wikipedia](http://Sobibortransporten-Wikipedia)
- [Welkom bij Stichting Sobibor - herinneren door informatie en educatie](http://WelkombijStichtingSobibor-herinneren-door-informatie-en-educatie)
- [Stolperstein Oranjelaan 85 - Dordrecht - TracesOfWar.nl](http://StolpersteinOranjelaan85-Dordrecht-TracesOfWar.nl)

Herinneringen aan de Wijnstraat, geschreven door Corry Roest.

30 jaar Padvinder in Dordrecht, Ad van Dongen

Foto: gemaakt in 1939 of 1940, afkomstig uit fotoalbums van de familie Van Dongen. Links zit Louis Hartog, Rechts zitten de drie kinderen Ad, Nel en Joop van Dongen,.

NAAM: HARTOG		N ^o 367	
VOORNAAM: Louis		IN BEWARING VOOR: [handwritten]	
GEBOREN: 25-8-12 TE Dordrecht		DATUM INSLUITING: 1-1-43	
BEROEP: Boekhouder		OP: 1-1-1943	
WOONPLAATS: Dordrecht		OVERGESEVEN AAN: het politiebureau	
NADER ADRES: Oranjelaan 51		OP: 1943	
NATIONALITEIT: Nederl.		VERDOORDEELD TOT: 10-1-1943	
NAAM: [handwritten]		OVERGEBRACHT NAAR: [handwritten]	
BETREKKINGEN: [handwritten]		ONTSLAEN OP: [handwritten]	
REDEN AANHOUDING: [handwritten]			
CELLULAIR—NIET SCHRIJVEN EN/OF GEEN POST—GEEN CONTACT MET N ^o			
BEZITTINGEN:	HOSTEN BETAALD VOEDING:	STRAFFEN:	BIJZONDERHEDEN:

Dit verhaal is onderdeel van *Scouts in de oorlog*, een verzameling verhalen als eerbetoon aan al die (oud) scouts die zich ingezet hebben voor onze vrijheid en hulp aan de medemens of die slachtoffer werden van oorlogsgeweld, in Nederland en het verre oosten. Met de verhalen willen we inspiratie bieden aan de scouts van nu, in hun wekelijkse activiteiten en als voorbereiding op hun bijdrage aan lokale herdenkingen. Kijk op <http://vrijheid.scouting.nl> voor meer informatie en alle andere verhalen.